

Aktualizace 2010

Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení

Jaká máte práva, jestliže se pohybujete v rámci Evropské unie

50

LET koordinace sociálního zabezpečení v EU

Evropská komise

Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení

Jaká máte práva, jestliže se pohybujete
v rámci Evropské unie

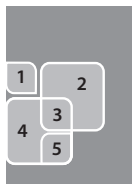
Evropská komise

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti
Oddělení E3

Rukopis dokončen v lednu 2010

Evropská komise ani nikdo jiný jednající jménem Evropské komise nemůže být činěn zodpovědným za jednání, které by se mohlo řídit informacemi obsaženými v této publikaci.

V případě použití nebo reprodukce fotografií, na které se nevztahují autorská práva Evropské unie, je nutné žádat o svolení přímo vlastníka autorských práv.

- © Fotografie: 1, 3: iStock
- © Fotografie 2, 4: 123RF
- © Fotografie 5: Evropská unie

Europe Direct je služba, která vám pomůže odpovědět na otázky týkající se Evropské unie.

Bezplatná telefonní linka (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Někteří operátoři mobilních sítí neumožňují přístup k číslům 00 800 nebo mohou tyto hovory účtovat.

Mnoho doplňujících informací o Evropské unii je k dispozici na internetu. Můžete se s nimi seznámit na evropském serveru (<http://europa.eu>).

Katalogové údaje a výtah jsou uvedeny na konci této publikace.

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010

ISBN 978-92-79-14192-8

doi:10.2767/81085

© Evropská unie, 2010

Reprodukce povolena pod podmínkou uvedení zdroje.

Printed in Luxembourg

VYTIŠTĚNO NA PÁPIŘE BÉLENEM BEZ POUŽITÍ ELEMENTÁRNÍHO CHLORU (ECF)

Proč tento průvodce?

Tento průvodce se týká všech mobilních osob, tj. osob, které se pohybují mezi členskými státy Evropské unie (EU), aby zde pracovaly, studovaly, trávily penzi či jen krátkou dovolenou. Pojednává o tom, jak se nároky těchto osob na sociální zabezpečení pohybují společně s nimi. Účelem tohoto průvodce je poskytnout snadno srozumitelné informace o právech a povinnostech v oblasti sociálního zabezpečení v situacích týkajících se dvou či více států.

Vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení se v jednotlivých členských státech značně liší, a přestože se předpisy EU v oblasti koordinace sociálního zabezpečení neustále vyvíjejí, nemají za cíl jednotlivé systémy harmonizovat. Cílem těchto předpisů je pouze ochránit občany před ztrátou části nebo všech nároků v oblasti sociálního zabezpečení, jestliže se přemístí z jednoho členského státu do druhého.

Je možné, že při přemístění dojde ke změně vaší situace v oblasti sociálního zabezpečení. Doporučujeme vám proto, abyste se předem seznámili s příslušnými kapitolami tohoto průvodce a pro další informace se v případě potřeby obrátili na příslušnou instituci sociálního zabezpečení ve státě vašeho bydliště.

Upozorňujeme, že tento průvodce nepopisuje systémy sociálního zabezpečení v členských státech. Podrobné informace o vnitrostátních systémech sociálního zabezpečení najdete na našich internetových stránkách na adrese <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Je třeba mít na paměti, že kvůli složitosti pravidel EU v oblasti koordinace sociálního zabezpečení a s ohledem na cíl a stručnou povahu tohoto průvodce nemohou být informace uvedené v jednotlivých kapitolách vždy vyčerpávající. Právo EU v oblasti sociálního zabezpečení je mimoto značně ovlivněno judikaturou Soudního dvora Evropské unie, je tudíž dynamické a v průběhu času se vyvíjí. V případě pochybností doporučujeme, abyste prostudovali internetové stránky uvedené na konci tohoto průvodce nebo abyste se obrátili na příslušné orgány sociálního zabezpečení ve svém členském státě.

Obsah

1. Předpisy EU týkající se koordinace sociálního zabezpečení	7
1.1 Proč potřebujeme předpisy EU?.....	7
1.2 Jak je to s koordinací sociálního zabezpečení v EU?	8
2. Modernizovaná koordinace sociálního zabezpečení v EU.....	10
2.1 Lepší informovanost, lepší přístup k nárokům.....	10
2.2 Přechod ze starých pravidel na nová pravidla.....	12
3. Vztahují se tyto předpisy na vás?	14
4. V kterých zemích se můžete dovolávat těchto předpisů?	15
5. Jaké oblasti zahrnují předpisy EU o koordinaci sociálního zabezpečení?	16
5.1 V kterém státě jste pojištěni?.....	17
5.2 Jaká jsou vaše práva a povinnosti?.....	21
5.3 Co byste měli vědět v případě nemoci nebo mateřství.....	22
5.4 Pracovní úrazy a nemoci z povolání.....	26
5.5 Invalidita	28
5.6 Kdo vyplácí můj starobní důchod?.....	31
5.7 Pozůstalostní důchody a pohřebné	36
5.8 Co dělat v případě nezaměstnanosti?.....	36
5.9 Jak je to s rodinnými dávkami?.....	40
5.10 Předdůchodové dávky	43
5.11 Zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky.....	43

6. Vaše práva v kostce	44
6.1 Příhraniční pracovník.....	44
6.2 Vyslaný pracovník.....	45
6.3 Důchodce	46
6.4 Turista.....	47
6.5 Student.....	48
6.6 Ekonomicky neaktivní osoba.....	48
6.7 Státní příslušník třetí země.....	48
7. Jak předpisy o koordinaci fungují v praxi?.....	50
7.1 Přenositelné dokumenty.....	50
7.2 Situace týkající se několika členských států.....	50
7.3 Cizí země – cizí jazyky: to nemusí být problém!	52
7.4 Instituce sociálního zabezpečení členských států: jeden z vašich kontaktních bodů v případě problémů	53
7.5 Pravidla EU mají přednost	53
7.6 Máte plné právo obrátit se na soud	54
7.7 Soudní dvůr Evropské unie	55
8. Další dotazy?	58

1. Předpisy EU týkající se koordinace sociálního zabezpečení

1.1 Proč potřebujeme předpisy EU?

Kdyby neexistovaly předpisy Evropské unie týkající se koordinace sociálního zabezpečení, nebyla by vám při uplatňování práva na volný pohyb a pobyt v rámci Evropské unie zaručena dostatečná ochrana.

Jestliže se pohybujete mezi jednotlivými členskými státy, můžete se ve skutečnosti setkat s různými otázkami spojenými s vašimi nároky v oblasti sociálního zabezpečení, jako například:

- ➔ Kdo zaplatí můj účet za nemocnici v případě úrazu nebo onemocnění během pobytu v zahraničí?
- ➔ Jak je to s mými nároky na důchod v případě zaměstnání v různých členských státech?
- ➔ Který členský stát mi musí vyplácet dávky v nezaměstnanosti, pokud jsem příhraničním pracovníkem?
- ➔ Je možné dále pobírat dávky v nezaměstnanosti při hledání práce v jiném členském státě?
- ➔ Který členský stát je povinen vyplácet mi rodinné dávky, pokud mé děti mají bydliště v jiném členském státě, než ve kterém pracuji?
- ➔ Kde mám hradit příspěvky na sociální zabezpečení, v jakém jazyce mám podat žádosti o dávky a jaké lhůty musím dodržet?

Vnitrostátní právní předpisy o sociálním zabezpečení nejsou samy o sobě s to poskytnout odpovědi na tyto otázky. Může se proto stát, že budete pojištěni buď dvakrát, nebo vůbec, nebo že přijдете o nabyté nároky na dávky sociálního zabezpečení a nebudete mít možnost získat jiné nároky. Z těchto důvodů jsou nutné evropské předpisy platné v celé Unii, které zajistí účinnou a úplnou ochranu nároků zaručených zákonnými systémy sociálního zabezpečení.

1.2 Jak je to s koordinací sociálního zabezpečení v EU?

Předpisy EU týkající se koordinace sociálního zabezpečení nenahrazují vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení jedním evropským systémem. Takováto harmonizace není z politického hlediska možná, jelikož systémy sociálního zabezpečení v jednotlivých členských státech jsou výsledkem dlouhé tradice, která se hluboce zakořenila v národní kultuře, a odlišných preferencí jednotlivých států.

Předpisy EU se nesnaží harmonizovat vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení, nýbrž je koordinovat. Každý členský stát se může rozhodnout, kdo bude podle jeho právních předpisů pojištěn, jaké dávky jsou přiznávány a za jakých podmínek, jak jsou tyto dávky vypočítávány a jaké příspěvky je nutno hradit. Předpisy týkající se koordinace stanoví společná pravidla a zásady, které při uplatňování vnitrostátních právních předpisů musí dodržovat všechny vnitrostátní orgány, instituce sociálního zabezpečení a soudy. Přitom zajišťují, aby uplatňování různých vnitrostátních právních předpisů nemělo nepříznivý dopad na osoby, které využívají své právo pohybovat se a pobývat v rámci členských států.

Jinými slovy, osoba, která využívá svého práva na pohyb v rámci Evropy, nesmí být v horším postavení než osoba, která vždy bydlela a pracovala jen v jednom členském státě. To vyžaduje řešení níže uvedených problémů.

- ➔ V některých členských státech je přístup k sociálnímu zabezpečení založen na bydlišti, zatímco v jiných jsou pojištěny pouze osoby (a jejich rodinní příslušníci), které zde vykonávají pracovní činnost. Aby se předešlo situacím, kdy jsou migrující pracovníci buď pojištěni ve více členských státech, či nejsou pojištěni vůbec, předpisy o koordinaci určují, které vnitrostátní právní předpisy se vztahují na migrujícího pracovníka v každém jednotlivém případě.
- ➔ Podle vnitrostátních právních předpisů je nárok na dávky často podmíněn získáním určitých dob pojištění, zaměstnání nebo bydlení (v závislosti na členském státě a druhu dávky: 6 měsíců, 1 rok, 5 let, 10 let nebo v některých případech až 15 let). Předpisy o koordinaci umožňují „sčítání dob pojištění“. To znamená, že doby pojištění, zaměstnání nebo bydlení získané podle právních předpisů jednoho členského státu se berou v případě potřeby v úvahu u nároku na dávku podle právních předpisů jiného členského státu.

PŘÍKLAD

Co se stane, pokud se migrující pracovník stane invalidním poté, co byl nejprve pojištěn 4 roky v členském státě, v němž se vyžaduje doba pojištění nejméně 5 let, aby vznikl nárok na dávky v invaliditě, a posléze byl 14 let pojištěn v členském státě, v němž se vyžaduje pojištění po dobu 15 let?

Kdyby neexistovaly evropské právní předpisy, neměl by tento pracovník na základě pouze vnitrostátních právních předpisů nárok na dávky v invaliditě v žádném z těchto států, přestože byl pojištěn po dobu celkem 18 let.

Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení nezavádějí nové druhy dávek ani neruší vnitrostátní právní předpisy. Jejich jediným účelem je chránit evropské občany, kteří pracují, bydlí nebo pobývají v jiném členském státě.

POZNÁMKA

V tomto průvodci často používáme výrazy „bydliště“ a „pobyt“: místo „bydliště“ je místo, v němž obvykle žijete; místo „pobytu“ je místo, v němž se nacházíte dočasně.

2. Modernizovaná koordinace sociálního zabezpečení v EU

Předpisy Evropské unie týkající se koordinace sociálního zabezpečení existují po dobu 50 let, přičemž pravidla se neustále přizpůsobují vývoji v sociální a soudní oblasti. Nová nařízení (ES) č. 883/2004 a č. 987/2009, neboli „modernizovaná koordinace sociálního zabezpečení v EU“, navazují na tyto cenné zkušenosti: zjednodušují a zdokonalují právo EU a zlepšují nároky dotčených osob.

S „modernizovanou koordinací sociálního zabezpečení v EU“ se zaměření těchto pravidel přesunulo z usnadnění mobility pracovníků na posílení práv všech občanů bez ohledu na to, zda pracují, či nikoli. Tyto změny koordinace sociálního zabezpečení mají Evropanům usnadnit život při přemísťování.

„Modernizovaná koordinace“ představuje významný pokrok v ochraně občanů, a to nejen pro přibližně 10,5 milionů Evropanů, kteří žijí v jiných členských státech EU, než je členský stát, v němž se narodili (přibližně 2,1 % veškerého obyvatelstva EU). Usnadní život 250 000 osob, které pracují ve více než jednom členském státě a musí každý rok část svých nároků na důchod vyvážet. Zlepší rovněž ochranu více než 1 milionu osob, které každý den překračují hranice EU kvůli práci.

2.1 Lepší informovanost, lepší přístup k nárokům

Ve středu „modernizované koordinace“ jsou občané a nová nařízení kladou obzvláštní důraz na povinnosti členských států vůči nim. V souladu s tím musí členské státy poskytovat aktivní pomoc a informace a plnit konkrétní cíle týkající se účinnosti, rychlého poskytování a dostupnosti. Občané musí na oplátku instituce co nejdříve informovat o případných změnách svého osobního nebo rodinného stavu, které mají vliv na jejich nároky na dávky.

Na podporu tohoto cíle v oblasti „řádné správy“ vyžadují nová pravidla elektronickou výměnu dat mezi institucemi. Tato výměna se bude uskutečňovat prostřednictvím tzv. systému EESSI (*Electronic Exchange of Social Security Information* (elektronická výměna informací o sociálním zabezpečení)), který propojí více než 50 000 vnitrostátních institucí.

Dřívější papírové „formuláře E“ zaniknou, ačkoliv některé z nich budou nahrazeny novými přenositelnými dokumenty (viz seznam v kapitole 7). Občané budou mít přístup k systému EESSI rovněž prostřednictvím adresáře, v němž jsou uvedeny

všechny vnitrostátní a místní instituce, které se podílejí na koordinaci sociálního zabezpečení.

Nová nařízení zlepšila rovněž ochranu jednotlivců pohybujících se v Evropě. V zájmu sledování vývoje vnitrostátních právních předpisů zahrnují tato nařízení nové nároky jako otcovské dávky a předdůchodové dávky, které nebyly podle předchozích pravidel poskytovány. Předpisy týkající se oblastí jako dávky v nezaměstnanosti, zdravotní pojištění a rodinné dávky byly zjednodušeny, což by mělo zajistit snazší výklad nařízení a omezit zdroje rozdílných názorů.

Nová nařízení rovněž umožňují, aby byli občané dočasně zaregistrováni a měli přístup k dávkám, pokud se názory členských států liší s ohledem na to, které právní předpisy by se měly použít. To zaručuje, že nikdo nezůstane bez sociálního zabezpečení, zatímco čeká na rozhodnutí členského státu.

Současně je mezi členskými státy zaveden nový dialog a dohodovací řízení. Mají-li členské státy odlišné názory na platnost určitého dokumentu nebo ohledně toho, které právní předpisy by se měly vztahovat na konkrétní případ, toto řízení by jim mělo umožnit dospět ke konečné dohodě ve lhůtě nejvýše šesti měsíců.

Nová nařízení vstupují v platnost dne 1. května 2010. Od tohoto data začnou všechny vnitrostátní instituce a orgány uplatňovat nová pravidla týkající se koordinace sociálního zabezpečení, jimiž se zabývá tento průvodce.

UPOZORNĚNÍ

Co se týká Islandu, Lichtenštejnska, Norska (země EHP) a Švýcarska, nová nařízení se nebudou používat, dokud nebudou na základě nových nařízení pozměněny dohody mezi EU a těmito zeměmi.

2.2 Přechod ze starých pravidel na nová pravidla

Byly přijaty zvláštní předpisy s cílem zajistit, aby přechodem na nová pravidla nebyli nepříznivě ovlivněni občané.

➔ Která pravidla se budou vztahovat na žádost předloženou podle starých pravidel?

V zásadě platí, že jakmile vstoupí nová nařízení v platnost, budou uplatňována i v situacích, které vznikly přede dnem jejich použitelnosti. Byla-li však žádost podána podle starých nařízení, měla by se řídit pravidly použitelnými v době jejího podání.

Pokud vám byl poskytován důchod podle starých pravidel, můžete požádat o přepočítání podle pravidel nových. Tento přepočítání však nesmí v žádném případě vést ke snížení výše přiznané dávky.

➔ Co se stane s dokumenty, které mi vydaly instituce podle starých nařízení?

Dokumenty týkající se koordinace sociálního zabezpečení (tj. formuláře E, evropský průkaz zdravotního pojištění a potvrzení dočasně nahrazující evropský průkaz zdravotního pojištění) vydané příslušnými orgány podle starých pravidel jsou i nadále platné a instituce členských států je budou brát v potaz i po dni použitelnosti nových nařízení. Nesmí však být používány poté, co skončila jejich platnost, nebo pokud byly příslušnou institucí zrušeny či nahrazeny.

➔ V kterém státě budu pojištěn, jestliže se změnila pravidla vztahující se na mou situaci?

Pokud se na vás v důsledku nových pravidel vztahují právní předpisy jiného členského státu, než jak bylo určeno podle starých pravidel, platí nadále původní právní předpisy, jestliže se nezměnila příslušná situace, a to po dobu nejvýše 10 let. Můžete však požádat, aby se na vás vztahovaly právní předpisy použitelné podle nových nařízení.

- ➔ Povedou v případě vyslaných pracovníků nová pravidla k tomu, že začne znovu běžet doba vyslání stanovená podle nových nařízení?

I podle nových pravidel je vyslání i nadále časově omezenou výjimkou z obecného pravidla, že byste měli být pojištěni ve státě, v němž pracujete. Doba vyslání použítá podle starých pravidel bude proto vzata v úvahu a odečtena od celkové doby vyslání stanovené podle nových nařízení.

UPOZORNĚNÍ

Mohou se vyskytnout i jiné otázky a problémy související se současnou existencí starých a nových pravidel. Neváhejte se obrátit na instituci, která je příslušná pro dotyčnou záležitost ve vaší zemi, abyste se dověděli více o případných změnách, které mohou přinést nová pravidla ve vaší situaci. Modernizovaná koordinace klade důraz na poskytování informací občanům: máte právo na to, abyste byli informováni o svých právech a povinnostech podle nových předpisů o koordinaci.

3. Vztahují se tyto předpisy na vás?

Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení se dosud nevztahují na všechny osoby, které se pohybují nebo pobývají v rámci Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru. Je proto důležité, abyste věděli, zda se na vás vztahují: pouze tehdy, je-li tomu tak, se jich můžete dovolávat u vnitrostátních soudů a institucí.

Předpisy o koordinaci jsou chráněni všichni státní příslušníci členského státu Evropské unie nebo Norska, Islandu a Lichtenštejnska (na základě Dohody o Evropském hospodářském prostoru) nebo Švýcarska (Dohoda EU-Švýcarsko), kteří jsou nebo byli pojištěni podle právních předpisů jedné z těchto zemí.

V určitých případech se tyto předpisy vztahují rovněž na státní příslušníky třetích zemí (viz oddíl 6.7).

4. V kterých zemích se můžete dovolávat těchto předpisů?

Předpisů EU v oblasti sociálního zabezpečení se můžete dovolávat ve všech zemích, které jsou členy Evropské unie (EU) nebo Evropského hospodářského prostoru (EHP), a ve Švýcarsku.

Nová nařízení (ES) č. 883/2004 a č. 987/2009 se budou na země EHP a Švýcarsko vztahovat až poté, co budou pozměněny dohody s EHP a se Švýcarskem. Do té doby pro tyto země i nadále platí nařízení (ES) č. 1408/71 a č. 574/72.

POZNÁMKA

Pokud se v tomto průvodci používá výraz „členský stát“, vztahuje se na všechny výše zmíněné země.

5. Jaké oblasti zahrnují předpisy EU o koordinaci sociálního zabezpečení?

Předpisy EU o koordinaci sociálního zabezpečení platí pro vnitrostátní právní předpisy ⁽¹⁾ týkající se:

- ➔ dávek v nemoci
- ➔ dávek v mateřství a rovnocenných otcovských dávek
- ➔ pracovních úrazů
- ➔ nemocí z povolání
- ➔ dávek v invaliditě
- ➔ starobních důchodů
- ➔ dávek pro pozůstalé
- ➔ pohřebního
- ➔ dávek v nezaměstnanosti
- ➔ rodinných dávek
- ➔ předdůchodových dávek.

To znamená, že se vždy můžete dovolávat předpisů o koordinaci, jestliže se ukáže, že jsou nezbytné pro vznik vašeho nároku na jednu z těchto dávek.

Tato ustanovení se však nevztahují na tyto oblasti:

- ➔ sociální pomoc a lékařská péče: u těchto dávek se obvykle zkoumají majetkové poměry a dávky nejsou spojeny s žádnou z výše uvedených kategorií;
- ➔ dávky pro oběti války a vojenských zásahů nebo jejich následků, pro oběti trestných činů, atentátů či teroristických útoků, pro oběti škod způsobených

(1) Nařízení (ES) č. 883/2004 v čl. 1 písm. l) upřesňuje, že „právními předpisy“ se „pro každý členský stát rozumí právní a správní předpisy a jiné statutární předpisy a všechna ostatní prováděcí opatření týkající se odvětví sociálního zabezpečení“ uvedené v této kapitole 5.

činiteli daného státu při výkonu služby nebo pro oběti, které jsou znevýhodněny z politických či náboženských důvodů nebo z důvodu svého původu.

V některých případech může být obtížné stanovit, zda se na určitou dávku vztahují předpisy o koordinaci, či nikoli. Za účelem vyjasnění se proto obraťte na příslušnou instituci.

UPOZORNĚNÍ

Předpisy o koordinaci se vztahují na záležitosti sociálního zabezpečení, nikoliv na daňové záležitosti: ty jsou upraveny ve dvoustranných dohodách. obraťte se proto na daňové úřady ve svém státě, kde ke svému konkrétnímu případu získáte podrobnější informace.

5.1 V kterém státě jste pojištěni?

Předpisy o koordinaci stanoví především pravidla pro určení členského státu, jehož právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení se na vás vztahují v případě, že se nacházíte v situaci zahrnující více členských států. To je důležité nejen pro placení příspěvků na sociální zabezpečení, nýbrž i pro vaše nároky na dávky a nabývání budoucích nároků na důchod.

Níže jsou vysvětleny základní zásady.

A. V určitém okamžiku se na vás vztahují právní předpisy pouze jednoho členského státu

Tato zásada platí pro všechny osoby, na něž se vztahují nebo vztahovaly právní předpisy jednoho členského státu či více členských států, bez ohledu na počet dotčených států. I osoby, které jsou zaměstnány ve čtyřech nebo pěti členských státech, podléhají v určitém okamžiku právním předpisům pouze jednoho členského státu.

B. Pokud pracujete v jednom členském státě, vztahují se na vás právní předpisy tohoto členského státu

Tato zásada platí stejně pro zaměstnané osoby i osoby samostatně výdělečně činné, a to dokonce i v případech, kdy bydlí na území jiného státu nebo pokud se jejich podniky nebo zaměstnavatelé nacházejí v jiném členském státě.

Jinými slovy, přestanete-li pracovat v jednom členském státě, abyste začali pracovat v jiném členském státě, začnou se na vás vztahovat právní předpisy „nového“ státu zaměstnání. To znamená, že se vám přestanou vytvářet nároky ve „starém“ státě a začnete je nabývat v „novém“ státě. Nezáleží na tom, zda se přestěhujete do nové země: i jako příhraniční pracovník, který nadále bydlí ve „starém“ státě zaměstnání, jste pojištěni podle právních předpisů státu, v němž pracujete.

VÝJIMKY

Z této obecné zásady existuje několik výjimek.

V případě vyslání: Váš zaměstnavatel vás může vyslat dočasně za prací do jiného státu. Tato situace, k níž dochází za určitých zvláštních podmínek, se nazývá „vysláním“. Jsou-li splněny tyto podmínky (a nejste-li vysláni, abyste nahradili jinou osobu), můžete v nové zemi pracovat po dobu až 24 měsíců, přičemž se na vás i nadále vztahují právní předpisy „vysílajícího“ státu. Cílem tohoto řešení je zamezit častým změnám použitelných právních předpisů v případě krátké doby zaměstnání v zahraničí, proto je tato doba časově omezena.

Dříve, než odejdete do státu, kam jste byli vysláni, byste si měli obstarat dokument „A1“ (viz seznam v kapitole 7), který potvrzuje, že se na vás vztahují právní předpisy státu, z něhož jste byli vysláni. Vy nebo váš zaměstnavatel může tento dokument získat u instituce členského státu, v němž jste pojištěni („vysílající“ členský stát).

Stejně předpisy platí pro osoby samostatně výdělečně činné, které dočasně vykonávají obdobnou činnost v jiném členském státě.

Pro námořníky: Jste-li námořník a pracujete-li na námořním plavidle, které pluje pod vlajkou některého členského státu, vztahují se na vás právní předpisy tohoto státu i v případě, že máte bydliště v jiném státě.

Pokud se však sídlo vašeho zaměstnavatele nachází v jiném členském státě než ve státě vlajky, který je rovněž místem vašeho bydliště, jste pojištěni ve státě bydliště.

V zájmu dotčených osob: Od těchto společných pravidel EU je možné se odchýlit pod podmínkou, že to je v zájmu dotčených osob. Dva nebo více členských států pak mohou na základě společné dohody stanovit vnitrostátní odchylky.

C. Pokud pracujete ve více než jednom členském státě

V těchto případech platí zásada, že je nutné určit stát, k němuž máte nejsilnější vazby.

- ➔ Pokud pracujete ve více než jednom členském státě a bydlíte ve státě, v němž vykonáváte podstatnou část své činnosti jako zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná, vztahují se na vás právní předpisy státu bydliště.

- ➔ Pokud pracujete ve více než jednom členském státě a jste zaměstnáváni různými podniky nebo zaměstnavateli v různých členských státech, vztahují se na vás rovněž právní předpisy státu bydliště.
- ➔ Jestliže váš stát bydliště neodpovídá státu, v němž vykonáváte podstatnou část své činnosti (v případě zaměstnané osoby) nebo v němž se nachází střed zájmu vaší činnosti (v případě osoby samostatně výdělečně činné), platí následující pravidla:

Zaměstnané osoby: Vztahují se na vás právní předpisy členského státu, v němž se nachází sídlo nebo místo podnikání vašeho zaměstnavatele.

Osoby samostatně výdělečně činné: Vztahují se na vás právní předpisy členského státu, v němž se nachází střed zájmu vaší činnosti.

- ➔ Pokud v různých členských státech vykonáváte činnost jako zaměstnanec i jako osoba samostatně výdělečně činná, vztahují se na vás právní předpisy členského státu, v němž pracujete jako zaměstnanec.
- ➔ Na úředníky státní správy se i nadále vztahují právní předpisy státu, jehož státní správa je zaměstnává, a to i v případě, že pracují jako zaměstnanci a/nebo osoby samostatně výdělečně činné.

D. Pokud nepracujete, vztahují se na vás právní předpisy státu bydliště

To může platit v některých případech nezaměstnanosti (viz oddíl 5.8) a v jiných situacích, na něž se nevztahují předchozí odstavce (tj. tzv. „ekonomicky neaktivní osoby“, viz oddíl 6.6).

Použitelné právní předpisy podle modernizované koordinace

ODKAZ NA NAŘÍZENÍ (ES) Č. 883/2004	KTERÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY SE VZTAHUJÍ NA KOHO?
Obecné zásady Článek 11	Na pracovníky se vztahují právní předpisy místa, kde pracují, a to podle zásady <i>lex loci laboris</i> .
Odchytky Články 12 a 16	Na „vyslané“ pracovníky se nadále vztahují právní předpisy státu, z něhož byli vysláni. Dva nebo více členských států se může dohodnout, že v zájmu určitých osob nebo kategorií osob stanoví výjimky z obecného pravidla.
Navzájem si odporující pravidla Článek 13	U osob, které vykonávají činnost ve dvou nebo více státech, budou použitelné právní předpisy záviset na tom, kde se uskutečňuje podstatná část jejich činnosti.
Zvláštní kategorie Čl. 11 odst. 2, čl. 11 odst. 3 písm. e) a čl. 11 odst. 4	Na „ekonomicky neaktivní“ osoby se vztahují zvláštní pravidla. Na námořníky se vztahují zvláštní pravidla.

5.2 Jaká jsou vaše práva a povinnosti?

Pokud se na vás vztahují právní předpisy o sociálním zabezpečení určitého členského státu, máte obvykle stejná práva a povinnosti jako státní příslušníci tohoto státu. To zejména znamená, že vaše žádost o dávky nemůže být zamítnuta pouze z toho důvodu, že nejste státním příslušníkem tohoto státu.

Zásada rovného zacházení se vztahuje nejen na formy zjevné („přímé“) diskriminace, nýbrž rovněž na všechny formy skryté („nepřímé“) diskriminace v případech, kdy se určité ustanovení vnitrostátních právních předpisů týká státních příslušníků i cizinců teoreticky stejně, pro cizince je však v praxi nevýhodné.

Zásady týkající se zákazu diskriminace a rovného zacházení jsou hlavními prvky pravidel koordinace, jelikož zamezují tomu, aby byli lidé při pohybu v rámci Unie znevýhodněni. Podle nových pravidel koordinace formuluje obecné ustanovení

tyto zásady konkrétně: zabývá se vyrovnáním nebo přizpůsobením dávek, příjmů, skutečností nebo událostí. To například znamená, že pokud členský stát podmiňuje způsobilost pro dávku určitou událostí (například splněním vojenské služby nebo pracovním úrazem), musí při posuzování nároku určité osoby na dávky sociálního zabezpečení vzít v úvahu rovněž události, k nimž došlo v jiných členských státech, jako kdyby k nim došlo na jeho vlastním území.

Podle předpisů o koordinaci máte stejná práva jako státní příslušníci státu, v němž jste pojištěni, co se týká volby členů orgánů institucí sociálního zabezpečení a účasti při jejich jmenování. Vnitrostátní právní předpisy však určují, zda máte rovněž právo být voleni za člena těchto orgánů.

Neměli byste zapomínat ani na své povinnosti vůči státu, v němž jste pojištěni. To se týká zejména povinnosti platit příspěvky na sociální zabezpečení a rovněž všech ostatních povinností, které se vztahují na státní příslušníky tohoto státu (například zaregistrovat se a oznámit vnitrostátním orgánům určité skutečnosti).

5.3 Co byste měli vědět v případě nemoci nebo mateřství

Předpisy o koordinaci obsahují podrobnou kapitolu o dávkách v nemoci, mateřství a rovnocenných otcovských dávkách pro pojištěné osoby, důchodce a jejich rodinné příslušníky, kteří žijí nebo pobývají v zahraničí. Poskytují rozsáhlou a účinnou ochranu nejen migrujícím pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům, nýbrž rovněž všem osobám, na něž se vztahují tyto předpisy, zejména milionům turistů, kteří tráví dovolenou v zahraničí. Níže uvedené odstavce podávají přehled o vašich právech.

A. Obecná pravidla

Sčítání dob pojištění: Jestliže je třeba splnit určité podmínky pro to, abyste měli nárok na některé dávky, musí příslušná instituce brát v úvahu doby pojištění, bydlení nebo zaměstnání, které byly získány podle právních předpisů jiných států. Tato záruka znamená, že při změně zaměstnání a přestěhování do jiného státu neztratíte své nároky v rámci nemocenského pojištění.

PŘÍKLAD

V některých státech vám nárok na dávky v nemoci vznikne až po šesti měsících pojištění. Předpisy týkající se koordinace zaručují, že pokud jste při přestěhování do tohoto státu museli přerušit své předchozí pojištění, budete mít nárok na dávky v nemoci od počátku doby pojištění v tomto státě.

Dávky v nemoci a mateřství se v jednotlivých členských státech liší. Ve všech státech však existují dvě hlavní kategorie dávek: peněžité dávky a věcné dávky.

B. Peněžité dávky v nemoci

Tyto dávky mají zpravidla nahrazovat příjmy (mzdu, plat), jejichž vyplácení je kvůli nemoci přerušeno. Za peněžité dávky v nemoci lze považovat rovněž dávky vyplácené ve zvláštní situaci (např. bezmocnost).

Obecně platí, že tyto dávky jsou vždy vypláceny podle právních předpisů státu, v němž jste pojištěni, bez ohledu na skutečnost, ve kterém státě bydlíte nebo pobýváte.

Toto pravidlo platí pro všechny kategorie pojištěných osob a ve všech situacích. Výše a doba vyplácení dávek závisí výlučně na právních předpisech státu, v němž jste pojištěni. Všechny peněžité dávky jsou vám proto zpravidla vypláceny přímo příslušnou institucí tohoto státu.

C. Věcné dávky v nemoci

Tyto dávky zahrnují zdravotní péči, lékařské ošetření, léky a hospitalizaci, určité dávky pro osoby, které jsou závislé na péči, jakož i přímé platby, které mají uhradit jejich náklady.

Obecně platí, že tyto dávky jsou poskytovány podle právních předpisů státu v němž bydlíte nebo pobýváte, jako kdybyste byli pojištěni v tomto státě. To pro vás může, ale nemusí být výhodné ve srovnání s právními předpisy státu, v němž jste skutečně pojištěni.

Nicméně sama skutečnost, že se věcné dávky poskytují podle právních předpisů státu bydliště nebo pobytu neznámá, že můžete očekávat, že budete tyto dávky dostávat ve všech dotčených státech bez jakýchkoliv omezení. Je proto důležité znát konkrétní podmínky vztahující se na nároky na věcné dávky v nemoci, které platí v jednotlivých členských státech.

D. Bydliště ve státě, v němž jste pojištěni

Máte-li bydliště ve státě, v němž jste pojištěni, je zcela samozřejmé, že máte nárok na všechny věcné dávky, které se poskytují podle právních předpisů tohoto státu. Tyto dávky poskytuje instituce nemocenského pojištění v místě vašeho bydliště za stejných podmínek, jaké platí pro všechny ostatní osoby, které jsou v tomto státě pojištěny.

E. Bydliště mimo stát, v němž jste pojištěni

Máte-li bydliště v jiném státě, než v němž jste pojištěni, máte nárok na všechny věcné dávky poskytované podle právních předpisů státu, v němž máte bydliště. Dávky vyplácí instituce nemocenského pojištění ve vašem místě bydliště, jako kdybyste byli pojištěni u ní. Jste-li přeshraničním pracovníkem či jeho rodinným příslušníkem, máte nárok na dávky rovněž ve státě, v němž pracujete (určitá omezení existují u rodinných příslušníků příhraničního pracovníka (viz oddíl 6.1) a u důchodců (viz oddíl 6.3).

Mějte na vědomí, že se musíte zaregistrovat u instituce nemocenského pojištění ve svém místě bydliště. Za tímto účelem si musíte od instituce, u níž jste pojištěni, vyžádat dokument „S1“ (viz seznam v kapitole 7), který potvrzuje vaše pojištění pro případ nemoci. Instituce v místě vašeho bydliště se může rovněž spojit s institucí, u níž jste pojištěni, za účelem výměny nezbytných informací o vašich nárocích.

Instituci nemocenského pojištění v místě bydliště náhradu obvykle poskytuje instituce nemocenského pojištění, u níž jste pojištěni.

F. Dočasný pobyt mimo stát, v němž jste pojištěni

Pobýváte-li dočasně v jiném státě, než je stát, v němž jste pojištěni, bude mít nárok na všechny věcné dávky, které se z lékařského hlediska jeví jako nezbytné během vašeho pobytu v jiném členském státě, a to s přihlédnutím k povaze dávek a předpokládané délce pobytu.

Jinými slovy, dostane se vám vždy ošetření, které skutečně potřebujete, a to i velice drahého ošetření v nemocnici (například intenzivní péče po srdečním záchvatu). Ošetření by vám mělo být poskytnuto za stejných podmínek, jako kdybyste byli pojištěni ve státě pobytu. Ale pozor: pokud pojedete do zahraničí za účelem léčení, je nutné povolení (viz oddíl 5.3 písm. G).

EVROPSKÝ PRŮKAZ ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Evropský průkaz zdravotního pojištění (EHIC) je vydáván evropským občanům, kteří cestují v rámci Evropského hospodářského prostoru (tj. Evropská unie, Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a Švýcarska z osobních nebo profesních důvodů či z důvodu studia. Tento průkaz usnadňuje postup při poskytování lékařské péče během dočasného pobytu v jednom z těchto států.

Každý členský stát je odpovědný za výrobu a distribuci EHIC na svém území. Průkaz je však ve všech členských státech totožný a má stejné technické charakteristiky, což zajišťuje jeho okamžité rozpoznání poskytovateli zdravotní péče po celé Evropě.

Pokud EHIC nevládníte, můžete průkaz získat zdarma, pokud se obrátíte na vaši místní instituci zdravotního pojištění.

Pro více informací o vašich nárocích na zdravotní péči v zahraničí navštivte naše internetové stránky (<http://ehic.europa.eu>).

G. Odjezd do jiného státu za účelem léčení

Odjedete-li do jiného státu za účelem léčení, budou náklady v souladu s pravidly koordinace vaší institucí nemocenského pojištění uhrazeny pouze v případě, že jste od ní předem obdrželi povolení. Je zpravidla na vaší instituci zdravotního pojištění, aby rozhodla, zda takové povolení vydá.

Povolení však nelze odmítnout v případě, kdy je požadované léčení poskytováno podle právních předpisů vašeho státu, není však dostupné v potřebné době s ohledem na váš současný zdravotní stav. Příslušná instituce pak musí vydat dokument „S2“ (viz seznam v kapitole 7), který potvrzuje váš nárok na ošetření v zahraničí. V souladu s tím máte nárok na dávky poskytované hostitelským státem jménem vaší instituce nemocenského pojištění. V některých případech můžete ve svém stá-
tě bydliště požádat rovněž o dodatečnou náhradu.

Soudní dvůr Evropské unie mimoto rozhodl, že osoby s uzavřeným zdravotním pojištěním, které nemají povolení od své příslušné vnitrostátní instituce, mohou i přesto požádat svou instituci sociálního zabezpečení o proplacení nákladů na léčení mimo nemocnici v jiném členském státě, a to podle sazeb platných ve státě pojištění.

V téže judikatuře Soudní dvůr rovněž došel k závěru, že instituce sociálního zabezpečení mohou odmítnout povolení k nemocniční léčbě v jiném členském státě. Avšak správní postupy pro vydávání povolení vedoucí k tomuto rozhodnutí musí být založeny na objektivních, nediskriminačních kritériích, která jsou známa předem.

Tato kritéria musí zajistit, aby rozhodovací pravomoc vnitrostátních orgánů nemohla být používána svévolně: postupy musí být snadno dostupné, musí zajišťovat, aby byly žádosti o povolení vyřízeny objektivně a v přiměřené lhůtě, a umožňovat napadení zamítnutí v soudním nebo kvazisoudním řízení. Vnitrostátní orgány musí mimoto vzít v úvahu všechny okolnosti každého jednotlivého případu, tj. nejen zdravotní stav pacienta, nýbrž rovněž jeho anamnézu.

5.4 Pracovní úrazy a nemoci z povolání

Předpisy o koordinaci dávek v případě pracovních úrazů nebo nemocí z povolání jsou velmi podobné předpisům týkajícím se dávek v nemoci. Musíte však dodržet určité zvláštní postupy k informování nebo vyzoomění orgánů, u nichž jste pojištěni, pokud dojde k pracovnímu úrazu nebo je-li poprvé diagnostikována nemoc z povolání. Je důležité zajistit splnění těchto náležitostí: jejich nesplnění může mít negativní dopad na proces přiznávání peněžitých dávek.

A. Věcné dávky

V případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání máte nárok na věcné dávky podle právních předpisů státu bydliště.

Máte-li bydliště v jiném členském státě, než ve kterém jste pojištěni, poskytne vám instituce v zemi bydliště věcné dávky v souladu s právními předpisy tohoto státu. Státu bydliště poskytne náhradu příslušná instituce státu, v němž jste pojištěni. Váš nárok na zdravotní péči v zahraničí na základě pojištění pro případ pracovního úrazu a nemoci z povolání může potvrdit dokument „DA1“ (viz seznam v kapitole 7), který vám vydá instituce, u níž jste pojištěni.

B. Peněžité dávky

Tyto dávky jsou vždy vypláceny podle právních předpisů státu, v němž jste byli pojištěni v době, kdy došlo k pracovnímu úrazu nebo kdy jste onemocněli nemocí z povolání, bez ohledu na stát, v němž žijete nebo pobýváte.

Tyto dávky vyplácí zpravidla přímo instituce státu pojištění, která se však může s institucemi státu bydliště nebo pobytu dohodnout, že peněžité dávky budou vyplácet tyto instituce (to nijak nemění výši dávek).

Pokud výše peněžité dávky závisí na počtu rodinných příslušníků, berou se v úvahu rovněž rodinní příslušníci, kteří žijí v jiném členském státě.

C. Úrazy při cestování

Stane-li se vám pracovní úraz při cestě mimo území státu, v němž jste pojištěni, jste s ohledem na toto riziko přesto pojištěni a máte nárok na zvláštní dávky. Své nároky na zdravotní péči můžete prokázat předložením dokumentu „DA1“ (viz seznam v kapitole 7).

5.5 Invalidita

Systémy invalidních důchodů jednotlivých členských států se značně liší. Lze však rozlišit dva hlavní typy.

- ➔ V mnoha státech se invalidní důchody vypočítávají podobným způsobem jako starobní důchody. To znamená, že výše vašeho invalidního důchodu závisí na délce doby pojištění: čím déle jste byli pojištěni, než jste se stali invalidními, tím vyšší bude váš důchod.

Podle těchto systémů není obvykle třeba, abyste byli skutečně pojištěni v době, kdy dojde k invaliditě. Jinými slovy, i když jste přestali pracovat několik let před tím, než jste se stali invalidními, budete mít přesto nárok na invalidní důchod na základě předchozích dob pojištění.

- ➔ V jiných státech nezávisí výše vašeho invalidního důchodu na délce dob pojištění. To znamená, že budete mít nárok na stejný invalidní důchod bez ohledu na to, zda jste byli před tím, než jste se stali invalidními, pojištěni 5, 10 nebo 20 let.

V těchto systémech však nárok na důchod závisí na tom, zda jste skutečně pojištěni v době, kdy dojde k invaliditě. Pokud přestanete pracovat byť jen krátkou dobu předtím, než se stanete invalidními, nebudete mít na invalidní důchod nárok.

Následující vysvětlení se týkají nejčastějších problémů, s nimiž se můžete v případě invalidity setkat.

A. Obecná pravidla

Sčítání dob pojištění: Instituce státu, v němž žádáte o invalidní důchod, vezme v úvahu doby pojištění nebo doby bydlení, které jste získali podle právních předpisů kteréhokoliv jiného členského státu, je-li to nezbytné pro získání nároku na dávku.

Bydliště nebo pobyt v zahraničí: Máte-li nárok na invalidní důchod, bude vám vyplácen bez ohledu na to, zda žijete nebo pobýváte v některém členském státě EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku nebo Švýcarsku.

Lékařské prohlídky: Máte-li nárok na invalidní důchod z jednoho státu a máte-li bydliště nebo pobýváte-li v jiném státě, budou zpravidla nezbytné administrativní kontroly a lékařské prohlídky provedeny institucí v místě vašeho bydliště nebo pobytu. Můžete však být vyzváni, abyste se kvůli takovému prohlídce odebrali do státu, který vám vyplácí důchod, pokud to váš zdravotní stav umožňuje.

B. Osoby, které byly pojištěny jen v jednom státě

Pokud jste byli pojištěni jen v jednom členském státě, bude se výše vašeho invalidního důchodu vypočítávat podle právních předpisů tohoto státu. Máte nárok na stejné zacházení jako státní příslušníci této země.

C. Osoby, které byly pojištěny ve více členských státech

Pokud jste byli před tím, než jste se stali invalidními, pojištěni v několika členských státech, existují různé možnosti, pokud jde o váš nárok na důchod.

- ➔ **Byli jste pojištěni pouze v členských státech, v nichž výše důchodu závisí na délce dob pojištění:** V takovém případě budete pobírat zvláštní důchod z každého z těchto států. Výše každého důchodu bude záviset na získaných dobách pojištění v příslušném státě.
- ➔ **Byli jste pojištěni pouze v členských státech, v nichž výše důchodu nezávisí na délce dob pojištění:** Budete dostávat důchod ze státu, v němž jste byli pojištěni v době, kdy jste se stali invalidními. Vždy budete mít nárok na plnou výši tohoto důchodu, a to i v případech, kdy jste v tomto státě byli pojištěni jen krátkou dobu (například jeden rok). Na druhou stranu nebudete mít nárok na důchody z ostatních států, v nichž jste byli pojištěni dříve.

V praxi to znamená, že výše důchodu, který budete pobírat, bude záviset na částce vyplácené členským státem, v němž jste byli pojištěni v okamžiku, kdy došlo k invaliditě, a to i tehdy, je-li tato částka nižší než částka, která by byla vyplácena podle právních předpisů členského státu, v němž jste byli pojištěni dříve.

To odráží zásadu tzv. systémů založených na riziku, kdy výše důchodu nezávisí na délce dob pojištění a kdy musíte být skutečně pojištěni v době, kdy se stane invalidními.

- ➔ **Nejprve jste byli pojištěni v členském státě, v němž výše invalidního důchodu závisí na délce dob pojištění, a poté ve státě, v němž důchod nezávisí na délce pojištění:** V takovém případě budete pobírat dva důchody, jeden z prvního státu, a to podle dob pojištění získaných podle jeho právních předpisů, a druhý důchod ze státu, v němž jste byli pojištěni v době, kdy jste se stali invalidními.

Posledně uvedený stát by byl za normálních okolností povinen vyplácet vám důchod v plné výši. V mnoha případech však budete dostávat pouze část tohoto důchodu, jelikož stát bere v úvahu důchod, který dostáváte z prvního státu. Můžete mít dojem, že to znamená krácení nároků na důchod, které jste si odpracovali a zaplatili; tento dojem však není správný, jelikož v případě, že byste byli po celou dobu pojištěni jen v jednom z těchto států (a to v kterémkoliv z nich), nemohli byste nikdy dosáhnout vyššího důchodu, než na jaký máte nárok. Nejste na tom ani hůře ani lépe než osoba, která po celou dobu své profesní kariéry pracovala jen v jednom členském státě.

- ➔ **Nejprve jste byli pojištěni ve státě, v němž výše invalidního důchodu nezávisí na délce dob pojištění, a poté ve státě, v němž důchod závisí na délce dob pojištění:** Budete dostávat dva zvláštní důchody, oba podle délky dob pojištění v příslušných státech.

D. Rozhodnutí o stupni invalidity

Určení stupně invalidity může představovat problém v případě, pokud jste byli pojištěni ve více členských státech, jelikož mezi vnitrostátními kritérii existují velké rozdíly. Ve většině případů bude výše důchodu záviset na uznaném stupni invalidity. Rozhodnutí přijímají vnitrostátní instituce státu, v němž jste byli pojištěni, a to podle svých vnitrostátních právních předpisů. Pouze v několika zvláštních případech je rozhodnutí jedné instituce závazné pro instituce všech ostatních dotčených států.

PŘÍKLAD

Byli jste pojištěni 20 let ve státě A, pak pět let ve státě B a nakonec dva roky ve státě C. Ve všech těchto třech státech závisí výše invalidního důchodu na délce získaných dob pojištění.

Přestanete pracovat ve státě C, v němž jste byli uznáni plně invalidními. To vám dává nárok na invalidní důchod ze státu C na základě dvou let pojištění v tomto státě. Budete pobírat rovněž invalidní důchod ze státu B, v němž jste byli pojištěni po dobu pěti let. V tomto členském státě však byla vaše invalidita uznána pouze jako 70%. Ve státě A, v němž jste byli pojištěni po většinu své profesní kariéry (20 let), budete pobírat invalidní důchod na základě pouze 30% invalidity.

V tomto případě byste na tom byli nejlépe, kdyby výše invalidního důchodu ve státě C nezávisela na délce dob pojištění. Pak byste pobírali důchod v plné výši ze státu C, takže by nezáleželo na tom, zda jste považováni za invalidní podle právních předpisů ostatních států.

To závisí na skutečnosti, že vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení nejsou předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení harmonizovány, nýbrž pouze koordinovány, je proto na každém státě, aby určil pravidla týkající se invalidních důchodů.

5.6 Kdo vyplácí můj starobní důchod?

Starobní důchody patří k nejdůležitějším dávkám sociálního zabezpečení. Pokud zahajujete pracovní činnost v zahraničí, chcete vědět, jaké důsledky to může mít pro vaše budoucí nároky na důchod.

Předpisy EU o starobních důchodech zaručují tyto nároky.

- ➔ V každém členském státě, v němž jste byli pojištěni, jsou uchovávány vaše záznamy o pojištění až do doby, kdy dosáhnete důchodového věku. Jinými slovy, příspěvky, které byly uhrazeny, se nepřevádějí do jiného členského státu ani vám nejsou vypláceny, jestliže přestanete být v tomto členském státě pojištěni.

- ➔ Každý členský stát, v němž jste byli pojištěni, vám musí vyplácet starobní důchod, jakmile dosáhnete důchodového věku. Pokud jste například pracovali ve třech členských státech, budete pobírat tři samostatné starobní důchody, jakmile dosáhnete důchodového věku.
- ➔ Tento důchod bude vypočítán podle evidence o vašem pojištění v každém členském státě. Částka, kterou budete od každého členského státu pobírat, bude záviset na délce pojistného krytí v každém z těchto států.

Tyto zásady zaručují, že nikdo nebude znevýhodněn proto, že pracoval v několika členských státech: žádné příspěvky se neztratí, nabyté nároky jsou chráněny a každý členský stát bude vyplácet důchod odpovídající dobám pojištění, které v něm byly získány. Žádný stát nevyplácí více ani méně, než je důchod, na který jste si „vydělali“, zejména prostřednictvím příspěvků pracovníka. V níže uvedených odstavcích je vysvětleno, jak se vypočítávají a vyplácejí starobní důchody podle pravidel koordinace.

A. Obecná pravidla

Sčítání dob pojištění: Pokud doba, po kterou jste byli v některém členském státě pojištěni, není dost dlouhá pro získání nároku na důchod v tomto státě, budou vzaty v úvahu všechny doby pojištění, které jste získali v jiných členských státech.

PŘÍKLAD

Pokud jste byli v některém členském státě pojištěni po dobu kratší než jeden rok, je možné použít zvláštní pravidlo, jelikož některé členské státy neposkytují důchod za krátké období. Co se stane s vašimi příspěvky, které jste zaplatili v tomto členském státě?

Byli jste pojištěni ve státě A po dobu 10 měsíců a ve státě B po dobu 35 let. Nemusíte mít obavy. Měsíce pojištění ve státě A, v němž jste pracovali po dobu kratší než jeden rok, nebudou ztraceny. Stát B převezme pojištění za 10 měsíců, během kterých jste pojištění platili ve státě A.

Bydliště nebo pobyt v zahraničí: Váš starobní důchod bude vyplácen bez ohledu na místo vašeho pobytu nebo bydliště v EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku nebo Švýcarsku, a to bez jakýchkoli omezení, úprav nebo odkladů.

B. Byli jste pojištěni jen v jednom členském státě

V tomto případě bude výše vašeho důchodu vypočítána v souladu s právními předpisy tohoto členského státu stejným způsobem jako pro jeho státní příslušníky. Nezáleží na tom, zda máte v tomto státě bydliště v době, kdy dosáhnete důchodového věku, či nikoli.

C. Byli jste pojištěni ve více členských státech

Budete pobírat důchod z každého členského státu, v němž jste byli pojištěni. Tyto důchody budou odpovídat dobám pojištění získaným v každém z dotyčných států.

PŘÍKLAD

Byli jste pojištěni:

- ➔ 10 let v členském státě A,
- ➔ 20 let v členském státě B,
- ➔ 5 let v členském státě C.

To znamená, že před dosažením důchodového věku jste byli pojištěni celkem 35 let.

Členský stát A vypočítá výši důchodu, na který byste měli nárok po 35 letech pojištění v tomto státě. Bude vám vyplácet částku odpovídající skutečným dobám pojištění, tj. 10/35 této částky.

Podobně vám bude členský stát B vyplácet 20/35 částky, na niž byste měli v tomto státě nárok po 35 letech pojištění.

Členský stát C vám bude vyplácet 5/35 částky, na niž byste měli v tomto státě nárok po 35 letech pojištění.

D. Podání žádosti o důchod

Pokud jste pracovali ve více členských státech, měli byste o důchod požádat ve státě bydliště, ledaže jste tam ve skutečnosti nikdy nepracovali. V takovém případě byste měli žádost podat v zemi, v níž jste pracovali naposledy.

E. Důchodový věk

Jak již bylo zmíněno výše, systémy sociálního zabezpečení jednotlivých členských států nejsou harmonizované, proto se důchodový věk v jednotlivých státech liší. U osoby, která má nárok na důchod ve více členských státech, to může znamenat, že v jedné zemi může mít nárok na starobní důchod ve věku 65 let, zatímco v jiné musí počkat až do 67 let. V těchto případech je důležité, abyste od států, které vám budou důchod vyplácet, získali předem informace týkající se důsledků odkladu vyplácení vašeho důchodu. V některých případech může existovat dopad na částky, které vám budou vypláceny, pokud budete pobírat jeden důchod dříve

než druhý. Instituce, které budou důchody vyplácet, jsou povinny vám na žádost poradit.

F. Souhrnný přehled

Vyřízením vaší žádosti o důchod je pověřena „kontaktní instituce“ (obvykle ve státě, v němž máte bydliště). Kontaktní instituce usnadňuje výměnu informací o záznamech o vašem pojištění mezi zeměmi, jichž se vaše žádost o důchod týká.

Jakmile byla kontaktní instituce vyrozuměna o všech rozhodnutích jednotlivých zemí, zašle vám souhrnný přehled těchto rozhodnutí. Tímto souhrnným přehledem je přenositelný dokument „P1“ (viz seznam v kapitole 7), který vám poskytne přehled o rozhodnutích vydaných jednotlivými členskými státy. Informuje vás o způsobu, jakým instituce zohlednily jednotlivé doby pojištění, a umožní vám například zjistit, zda v případě některých dob pojištění existují mezery či zda se tyto doby pojištění překrývají.

Nová pravidla koordinace vás opravňují, abyste požádali o přezkum vnitrostátního rozhodnutí o vašem nároku na důchod, pokud se zdá, že vaše nároky mohly být nepříznivě ovlivněny existencí rozhodnutí, která přijaly dvě či více institucí. Lhůta pro podání žádosti o takovýto přezkum běží ode dne, k němuž obdržíte souhrnný přehled, a jedná se o lhůtu platnou podle vnitrostátního práva.

G. Transakční náklady

Platby důchodu provádí vnitrostátní instituce přímo vám nebo vaší bance. V zásadě by v případě platby mezi členskými státy, které patří do eurozóny, neměly být účtovány žádné transakční nebo správní náklady. U přeshraničních plateb do zemí, které nejsou součástí eurozóny, však mohou vzniknout určité transakční náklady. Tyto náklady musí být objektivně odůvodněné a musí být úměrné poskytnuté službě.

5.7 Pozůstalostní důchody a pohřebné

A. Pozůstalostní důchody

Obecně jsou pravidla, která se vztahují na pozůstalé manžele nebo manželky nebo sirotky, stejná jako pravidla, která platí pro invalidní a starobní důchody (viz oddíl 5.6). Pozůstalostní důchody se musí konkrétně vyplácet bez jakýchkoli omezení, úprav nebo odkladů bez ohledu na to, kde v EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, Norsku nebo Švýcarsku má pozůstalý manžel nebo manželka bydliště.

B. Pohřebné

Stejně jako u všech ostatních kategorií dávek musí vnitrostátní instituce členského státu vzít v úvahu doby pojištění nebo bydlení získané podle právních předpisů kteréhokoli jiného členského státu, je-li to nezbytné pro stanovení nároku na pohřebné.

Pohřebné bude vyplaceno institucí státu, v němž byla zesnulá osoba pojištěna, bez ohledu na to, v kterém členském státě mají bydliště oprávněné osoby. V případě úmrtí důchodce nebo jeho rodinných příslušníků platí zvláštní pravidla.

5.8 Co dělat v případě nezaměstnanosti?

Předpisy o koordinaci dávek v nezaměstnanosti jsou obzvláště důležité v době, kdy je nezaměstnanost vysoká.

A. Obecná pravidla

Sčítání dob pojištění: Jestliže ztratíte práci, je instituce ve státě, v němž žádáte o dávky v nezaměstnanosti, povinna vzít v úvahu doby pojištění nebo zaměstnání získané podle právních předpisů kteréhokoli jiného členského státu, je-li to nezbytné pro vznik nároku na dávky. Podle nových pravidel koordinace se berou v úvahu rovněž doby pojištění získané osobami samostatně výdělečně činnými. Od instituce ve státě, v němž jste pracovali, si můžete vyžádat dokument „U1“ (viz seznam v kapitole 7), který potvrzuje doby pojištění nebo zaměstnání.

UPOZORNĚNÍ

Na rozdíl od jiných dávek se v oblasti nezaměstnanosti zásada sčítání dob pojištění použije pouze v případě, pokud jste poslední dobu pojištění získali v členském státě, v němž žádáte o dávky. Jinými slovy, žádost o dávky v nezaměstnanosti byste měli podat ve státě, v němž jste byli naposledy zaměstnaní (vyjma přeshraničních pracovníků, na něž se vztahují zvláštní pravidla, viz následující oddíl 5.8 písm. B).

Použitelné právní předpisy: Obvykle je státem odpovědným za přiznání dávek v nezaměstnanosti členský stát, v němž jste zaměstnání, v souladu se zásadou, že se na vás vztahují právní předpisy státu, v němž pracujete. Na dávky v nezaměstnanosti máte nárok za stejných podmínek jako státní příslušníci státu, který vyplácí vaše dávky.

Na příhraniční pracovníky a jiné přeshraniční pracovníky, kteří mají bydliště v jiném členském státě, než ve kterém pracují, se vztahují zvláštní předpisy.

Výpočet dávek: Pokud výše dávky v nezaměstnanosti závisí na vašem předchozím platu nebo příjmu z pracovní činnosti, bere se v úvahu pouze plat nebo příjem z pracovní činnosti ve státě, v němž jste byli zaměstnání naposledy.

Mají-li vaši rodinní příslušníci bydliště v jiném členském státě a zvyšuje-li se výše dávek v nezaměstnanosti podle počtu rodinných příslušníků, budou se vaši rodinní příslušníci brát v úvahu, jako kdyby měli bydliště ve státě, který vám vyplácí dávky.

B. Zcela nezaměstnaní přeshraniční pracovníci

Pokud váš členský stát bydliště není státem, v němž pracujete, vztahují se na vás zvláštní předpisy.

Příhraniční pracovníci: Jako zcela nezaměstnaný příhraniční pracovník ⁽²⁾ musíte požádat o dávky v nezaměstnanosti ve svém členském státě bydliště. Ačkoliv jste instituci ve svém státě bydliště neplatili žádné příspěvky, budete dávky pobírat, jako kdybyste byli během poslední doby zaměstnání pojištěni v tomto státě. Jestliže výše dávek v nezaměstnanosti závisí na vašem předchozím platu nebo příjmu z pracovní činnosti,

⁽²⁾ Příhraničními pracovníky jsou osoby zaměstnané nebo samostatně výdělečně činné v určitém členském státě, které mají bydliště v jiném členském státě, do něhož se zpravidla vracejí denně nebo alespoň jednou týdně.

musí instituce, která dávku poskytuje, svůj výpočet založit na platu nebo příjmu z pracovní činnosti, který jste skutečně pobírali v členském státě, v němž jste pracovali.

Pokud chcete hledat práci ve státě, v němž jste byli zaměstnání naposledy, a rovněž ve státě bydliště, můžete se (jako dodatečný krok) zaevidovat rovněž u úřadů práce v tomto státě. Pak budete muset dodržet kontrolní postupy a povinnosti obou členských států. Jelikož jsou však dávky vypláceny vždy členským státem bydliště, mají přednost povinnosti a činnosti při hledání práce v tomto státě.

PŘÍKLAD

Pokud jste pracovali jako příhraniční pracovník ve státě B a bydleli ve státě A, musíte v případě, že přijdete o práci, požádat o dávky ve státě A. Chcete-li, můžete se zaevidovat rovněž u úřadů práce ve státě B a hledat práci rovněž v tomto státě. Dávky však bude i nadále vyplácet stát A a vaše povinnosti vůči úřadům práce ve státě A mají přednost.

Jiní přeshraniční pracovníci: Jste-li zcela nezaměstnaným jiným přeshraničním pracovníkem ⁽³⁾, máte dvě možnosti: můžete se zaevidovat u úřadů práce a požádat o dávky v nezaměstnanosti ve státě, v němž jste byli naposledy zaměstnání, nebo se můžete vrátit do státu bydliště a hledat práci a pobírat dávky v nezaměstnanosti v tomto státě.

PŘÍKLAD

Pokud jste pracovali jako „jiný přeshraniční pracovník“ ve státě B a měli bydliště ve státě A, můžete se poté, co jste přišli o práci, rozhodnout, že se zaevidujete a požádáte o dávky buď ve státě A, nebo ve státě B (podle toho, kde jsou vaše vyhlídky na nalezení nového zaměstnání vyšší).

Pokud se rozhodnete vrátit do svého členského státu bydliště, je výpočet dávek v nezaměstnanosti založen na příjmu z pracovní činnosti, který jste pobírali během poslední činnosti v členském státě, v němž jste pracovali.

⁽³⁾ Jinými přeshraničními pracovníky jsou osoby zaměstnané v jednom členském státě, které mají bydliště v jiném členském státě, do něhož se vracejí méně často než příhraniční pracovníci (tj. méně často než jednou týdně). Má se však za to, že mají místo bydliště (tj. střed svých osobních zájmů, rodinu atd.) v jiném členském státě, než je stát zaměstnání.

Můžete se rovněž zaevidovat jako uchazeč o zaměstnání a požádat o dávky nejdříve v členském státě, v němž jste byli naposledy zaměstnání, a poté se vrátit do svého státu bydliště, přičemž vaše dávky v nezaměstnanosti jsou vyváženy (viz oddíl 5.8 písm. D).

UPOZORNĚNÍ

Který členský stát odpovídá za poskytování dávek v nemoci, důchodů, rodinných dávek atd., pokud pobírám dávky v nezaměstnanosti ze svého státu bydliště?

Pokud jde o dávky v nezaměstnanosti, vztahují se na vás právní předpisy státu bydliště rovněž s ohledem na ostatní záležitosti sociálního zabezpečení.

C. Částečně nezaměstnané osoby

V případě částečné nebo občasné nezaměstnanosti odpovídá za poskytování dávek v nezaměstnanosti členský stát, v němž pracujete, bez ohledu na stát bydliště.

D. Osoby hledající zaměstnání v jiném členském státě

Pokud chcete hledat práci v jiném členském státě, než ve kterém pobíráte dávky v nezaměstnanosti, můžete za určitých podmínek tyto dávky po určitou omezenou dobu vyvážet.

- ➔ Musíte být k dispozici úřadům práce státu, který vám vyplácí dávky v nezaměstnanosti, alespoň po dobu čtyř týdnů poté, co jste se stali nezaměstnanými. Úřady práce vám však mohou povolit, abyste odešli před uplynutím této lhůty. Základní myšlenkou je, že byste měli nejdříve vyčerpat všechny možnosti nalezení nové práce ve svém státě, než své hledání rozšíříte na ostatní státy.
- ➔ Instituce, u níž jste zaevidováni jako uchazeči o zaměstnání, vám vydá dokument „U2“ (viz seznam v kapitole 7), který umožňuje vyvážet dávky v nezaměstnanosti.
- ➔ Do sedmi dnů po odjezdu se musíte zaevidovat u úřadů práce ve státě, v němž hledáte práci. Musíte dodržet povinnosti a kontrolní postupy stanovené úřady práce tohoto státu.

- ➔ Poté budete mít nárok na pobírání dávek v nezaměstnanosti po dobu tří měsíců ode dne, k němuž jste přestali být k dispozici úřadům práce ve státě, který jste opustili. Příslušný úřad nebo instituce tohoto státu může tuto lhůtu prodloužit na nejvýše šest měsíců.
- ➔ Pokud se vám nepodaří najít nové zaměstnání, musíte se vrátit před uplynutím stanovené lhůty. Jestliže se vrátíte později bez výslovného povolení úřadů práce státu, který vám vyplácí dávky, ztratíte veškeré zbývající nároky na dávky.

UPOZORNĚNÍ

Mnoho nezaměstnaných ztrácí nárok na dávky, protože nejsou obeznámeni s těmito podmínkami. Odjedou ze státu, v němž byli naposledy zaměstnáni, aniž by se v něm zaevidovali u úřadů práce, zaevidují se příliš pozdě u úřadů práce státu, v němž hledají zaměstnání, nebo se vrátí po uplynutí lhůty pro vývoz dávek.

Před odjezdem byste se proto měli obrátit na instituci odpovědnou za vyplácení dávek v nezaměstnanosti, abyste se dověděli více o svých právech a povinnostech.

5.9 Jak je to s rodinnými dávkami?

Rodinné dávky existují podle právních předpisů všech členských států, v jednotlivých státech však existují značné rozdíly v jejich charakteristice a výši. Je proto důležité, abyste věděli, který stát odpovídá za poskytování těchto dávek a jaké jsou podmínky pro získání nároku na tyto dávky.

Stejně jako v případě ostatních dávek musí stát, který odpovídá za vyplácení rodinných dávek, brát v úvahu doby pojištění získané podle právních předpisů kteréhokoli jiného členského státu, je-li to nezbytné ke splnění podmínek, jimiž se řídí nárok na dávku.

A. Vaši rodinní příslušníci mají bydliště ve státě, v němž jste pojištěni

Mají-li vaši rodinní příslušníci bydliště ve státě, podle jehož právních předpisů jste pojištěni jako zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná, bude tento stát vždy příslušný pro vyplácení rodinných dávek. Máte nárok na naprosto stejnou výši dávek jako státní příslušníci tohoto státu.

B. Vaši rodinní příslušníci nemají bydliště ve státě, v němž jste pojištěni

Pokud vaši rodinní příslušníci nemají bydliště ve státě, podle jehož právních předpisů jste pojištěni, použijí se tato pravidla:

- ➔ Jestliže máte nárok na rodinné dávky podle právních předpisů více než jednoho státu, vaše rodina bude v zásadě pobírat nejvyšší dávky, které jsou stanoveny právními předpisy jednoho z těchto států. Jinými slovy, s vaší rodinou se nakládá tak, jako kdyby všechny dotyčné osoby měly bydliště a byly pojištěny ve státě, v němž jsou právní předpisy nejpříznivější.
- ➔ Nemůžete obdržet rodinné dávky dvakrát za stejné období a pro stejného rodinného příslušníka. Existují pravidla přednosti, která stanoví pozastavení dávek jednoho státu až do výše dávek jiného státu, který je v prvé řadě příslušný pro výplatu rodinných dávek.

PŘÍKLAD

Je-li výše rodinných dávek poskytovaných ve státě A vyšší než dávky poskytované ve státě B, který je v prvé řadě odpovědný za vyplácení dávek, pak stát A vyplatí příplatek odpovídající rozdílu mezi oběma dávkami.

Pravidla přednosti jsou tato: stát, který vyplácí dávky na základě zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, má přednost před státem, který dávky vyplácí na základě důchodu nebo bydliště.

PŘÍKLADY

Je-li rodinná dávka ve státě A založena na činnosti jako zaměstnaná osoba a rodinná dávka ve státě B je založena na nároku na důchod nebo na bydlišti, je stát A v první řadě odpovědný za vyplácení rodinné dávky a stát B musí uhradit pouze příspěvek, je-li částka rodinné dávky ve státě B vyšší než ve státě A.

Pokud ve státě A existuje nárok na základě důchodu a ve státě B na základě bydliště, je za vyplácení rodinné dávky odpovědný v první řadě stát A a stát B musí zaplatit pouze příspěvek v případě, je-li částka rodinné dávky ve státě B vyšší než ve státě A.

Co se stane, jsou-li rodinné dávky ve státě A i ve státě B založeny na zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti nebo na důchodu či bydlišti?

- ➔ V případech, kdy jsou rodinné dávky v obou státech založeny na zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, má přednost stát, v němž mají bydliště děti, za předpokladu, že rodič pracuje v tomto členském státě, v opačném případě je odpovědný stát, v němž je vyplácena nejvyšší částka.
- ➔ Pokud jsou rodinné dávky v obou státech založeny na pobírání důchodu, má přednost stát, v němž mají bydliště děti, za předpokladu, že tento stát vyplácí rovněž důchod. V opačném případě je odpovědný stát, v němž byla dotyčná osoba pojištěna nebo měla bydliště nejdéle.
- ➔ V případech, kdy jsou rodinné dávky založeny na místě bydliště, má přednost stát, v němž bydlí děti.

V praxi závisí uplatňování těchto pravidel na okolnostech každého konkrétního příkladu. Pokud jde o podrobnosti, obraťte se na svou instituci.

C. Rodinné dávky pro nezaměstnané osoby

Nezaměstnané osoby, které pobírají dávky v nezaměstnanosti podle právních předpisů určitého členského státu, mají nárok na rodinné dávky podle právních předpisů tohoto státu, a to i pro rodinné příslušníky, kteří žijí v jiném členském státě.

D. Rodinné dávky pro důchodce

Důchodci obvykle dostávají rodinné dávky od státu, který jim vyplácí důchod. Má-li však důchodce nárok na více důchodů, použijí se zvláštní pravidla.

5.10 Předdůchodové dávky

Do oblasti působnosti předpisů o koordinaci spadají rovněž zákonné systémy předdůchodových dávek. To zaručuje jak rovné zacházení při poskytování těchto dávek migrantům, tak možnost vyvážení předdůchodových dávek. Příjemcům těchto dávek musí být přiznány rovněž rodinné a zdravotní dávky v souladu s výše popsanými pravidly.

V případě předdůchodových dávek se však nepoužije zásada sčítání dob pojištění. To znamená, že doby pojištění, zaměstnání nebo bydlení získané v jiných státech nemusí být při přiznávání těchto dávek zohledněny.

5.11 Zvláštní nepríspevkové peněžité dávky

Určitý počet zvláštních dávek ⁽⁴⁾, které nejsou založeny na příspěvcích (tzv. nepríspevkové dávky), bude poskytován pouze institucí v místě bydliště a na její náklady. Tyto dávky jsou ve většině případů závislé na průzkumu majetkových poměrů, tj. jsou vypláceny osobám, jejichž důchody nebo příjmy jsou nižší než určitá úroveň.

Jinými slovy, platby těchto dávek nebudou vyváženy, pokud se přestěhujete do jiného státu. Je-li však takováto dávka poskytována v novém státě bydliště, může vám tento stát přiznat zvláštní dávku podle svých vlastních vnitrostátních právních předpisů, a to i v případě, že jste v tomto státě nikdy nepracovali.

⁽⁴⁾ Tyto zvláštní nepríspevkové peněžité dávky jsou podle jednotlivých členských států uvedeny v příloze X nařízení (ES) č. 883/2004 ve znění nařízení (ES) č. 987/2009.

6. Vaše práva v kostce

6.1 Příhraniční pracovník

Příhraničním pracovníkem je zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná, která vykonává povolání v jiném členském státě, než je stát, v němž má bydliště a do něhož se vrací nejméně jednou týdně.

Jako příhraniční pracovník požíváte ochrany podle předpisů EU o sociálním zabezpečení stejně jako všechny ostatní kategorie osob, kterých se tyto předpisy týkají.

- ➔ Jste pojištěni ve státě, v němž pracujete.
- ➔ Máte nárok na rodinné dávky i pro rodinné příslušníky, kteří mají bydliště v jiném státě.
- ➔ Budete pobírat důchod zvláště z každého státu, v němž jste byli pojištěni po dobu nejméně jednoho roku.

Pro dávky v nemoci a dávky v nezaměstnanosti však platí určitá zvláštní pravidla.

- ➔ Pokud jde o věcné dávky v nemoci a při pracovním úrazu, máte právo výběru: tyto dávky můžete získat buď ve státě bydliště, nebo ve státě, v němž pracujete. V mnoha případech bude pro vás praktičtější pobírat věcné dávky v nemoci ve státě, v němž pracujete a kde trávíte většinu svého času. Jakmile se stanete důchodcem, ztratíte postavení „příhraničního pracovníka“ a váš nárok na věcné dávky v nemoci ve státě, v němž jste byli dříve zaměstnáni, bude omezen. Budete však mít nárok na pokračování léčby, která byla zahájena v době, kdy jste dosud byli příhraničním pracovníkem.

UPOZORNĚNÍ

Rodinným příslušníkům příhraničních pracovníků jsou přiznána stejná práva jako příhraničnímu pracovníkovi pouze v několika málo státech ⁽⁵⁾.

V některých státech mají příhraniční pracovníci, kteří odešli do důchodu, nadále nárok na zdravotní péči.

Další informace si vyžádejte u své instituce nemocenského pojištění.

- Pokud jde o dávky v nezaměstnanosti, máte nárok na dávky – jste-li zcela nezaměstnaní – pouze ve státě, v němž máte bydliště. Jako doplňkový krok se můžete zaevidovat a hledat práci rovněž ve státě, v němž jste byli zaměstnaní naposledy (bližší informace viz oddíl 5.8 písm. B).

6.2 Vyslaný pracovník

Vyslaným pracovníkem je osoba, která je normálně zaměstnaná v jednom státě, dočasně je však vyslána do jiného státu za účelem práce pro svůj podnik. Maximální doba vyslání činí 24 měsíců.

Pro vyslané pracovníky platí tyto podmínky:

- Jste i nadále pojištěni ve státě, v němž jste normálně zaměstnaní, což znamená, že musíte nadále platit příspěvky do systému sociálního zabezpečení tohoto státu. To potvrzuje dokument „A1“ (viz seznam v kapitole 7), který by vám měla vydat instituce vysílajícího státu (státu, v němž jste normálně zaměstnaní).
- Máte nárok na veškeré věcné zdravotní dávky ve státě, do něhož jste byli vysláni, bez ohledu na to, jestli jste do tohoto státu přemístili své bydliště.
- Máte nárok na rodinné dávky od státu, v němž jste i nadále pojištěni, bez ohledu na to, v kterém státě mají bydliště vaši rodinní příslušníci.

⁽⁵⁾ Členské státy, které stanoví omezení nároků na věcné dávky pro rodinné příslušníky příhraničního pracovníka, jsou uvedeny v příloze III nařízení (ES) č. 883/2004 ve znění nařízení (ES) č. 987/2009.

- ➔ V případě nezaměstnanosti máte nárok na dávky v nezaměstnanosti ve státě, v němž jste normálně zaměstnaní. Pokud jste však své bydliště přemístili do státu, do něhož jste byli vysláni, můžete mít i zde nárok na dávky v nezaměstnanosti.

6.3 Důchodce

Jako důchodce (tj. osoba pobírající zákonný starobní, invalidní nebo pozůstalostní důchod) budete na základě předpisů o koordinaci požívat značné ochrany.

UPOZORNĚNÍ

To se týká nejen bývalých migrujících pracovníků, nýbrž rovněž všech státních příslušníků určitého členského státu, kteří mají podle zákonného důchodového systému nárok na důchod. Proto i v případě, že jste během svého pracovního života nikdy neopustili svůj stát, můžete využívat předpisů o koordinaci, pokud jste důchodcem, který žije nebo pobývá v jiném státě.

Stručně řečeno, máte tato práva:

- ➔ Máte nárok na zvláštní důchod z každého členského státu, v němž jste byli pojištěni po dobu nejméně jednoho roku, pokud splňujete podmínky stanovené ve vnitrostátních právních předpisech (např. důchodový věk, uložené podmínky). Pokud k podmínkám patří určitá minimální odpracovaná doba nebo doba hrazení příspěvků, započítávají se při posuzování splnění tohoto požadavku odpracované doby a doby pojištění získané ve všech členských státech.
- ➔ Důchod se vám bude vyplácet bez ohledu na to, kde v EU nebo EHP máte bydliště, a to bez jakéhokoliv omezení, úprav nebo odkladů. Toto však neplatí pro některé příplatky k důchodům nebo pro sociální důchody, které se vyplácejí po průzkumu majetkových poměrů (viz oddíl 5.11).
- ➔ Máte nárok na veškeré věcné dávky v nemoci v členském státě bydliště, i když jste v tomto státě nebyli nikdy pojištěni v době, kdy jste pracovali, pokud jste získali nárok na dávky v nemoci nejméně v jednom členském státě, který vám

vyplácí důchod. Během dočasného pobytu v jiném členském státě máte nárok na veškeré věcné dávky, které jsou nezbytné během tohoto pobytu.

- ➔ Máte nárok na rodinné dávky bez ohledu na to, kde v EU nebo v EHP máte bydliště vy nebo vaši rodinní příslušníci. Tyto dávky vyplácí instituce členského státu, v němž pobíráte důchod. Máte-li nárok na několik důchodů z různých členských států, obdržíte v zásadě nejvyšší částku dávek, které se vyplácejí podle právních předpisů jednoho z těchto států (viz oddíl 5.9 písm. B).

6.4 Turista

Každým rokem cestují po celé Evropě miliony turistů na dovolenou do zahraničí. V případě nemoci nebo úrazu musí mít přístup k nezbytné zdravotní péči a dávkám v nemoci ve státě, v němž pobývají.

Pokud jste pojištěni v rámci zákonného systému zdravotního pojištění svého domovského státu, platí tyto podmínky:

- ➔ Máte nárok na veškeré věcné dávky v nemoci, které jsou z lékařského hlediska nezbytné, ve státě pobytu, a to za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu.
- ➔ K získání těchto dávek musíte předložit svůj evropský průkaz zdravotního pojištění (EHIC).

Jestliže jste svůj EHIC zapomněli nebo ztratili, můžete svou instituci zdravotního pojištění požádat, aby vám faxem nebo elektronickou poštou zaslala potvrzení dočasně nahrazující evropský průkaz zdravotního pojištění. Tento dokument je rovnocenný EHIC a poskytuje vám stejný nárok na lékařské ošetření a náhradu souvisejících nákladů během dočasného pobytu v jiném členském státě. Tento postup doporučujeme obzvláště v případě, kdy je nutná hospitalizace.

- ➔ Skutečnost, že nemůžete předložit svůj EHIC, nesmí mít žádný vliv na lékařské ošetření. Lékař nebo zdravotnické zařízení však mohou požadovat, abyste uhradili náklady v plné výši nebo zaplatili předem část nákladů, které by

osoba pojištěná v tomto členském státě nemusela platit. Poté můžete požádat o náhradu v členském státě, v němž jste pojištěni.

6.5 Student

Čím dál vyšší počet mladých lidí se rozhoduje, že část svého studia či celé studium uskuteční v jiném státě. Mezi problémy, s nimiž se potýkají (kromě jazykových problémů, uznávání diplomů, ubytování atd.), není jistě přístup k zdravotní péči a dávkám v nemoci nejméně důležitý.

Jste-li student a dočasně pobýváte ve státě, v němž studujete, má se v zásadě za to, že bydliště máte stále ve svém domovském státě. To znamená, že při předložení evropského průkazu zdravotního pojištění, který vám před odchodem vydal váš domovský stát, máte nárok na veškeré nezbytné věcné dávky v nemoci (viz oddíl 5.3 písm. F a oddíl 6.4).

6.6 Ekonomicky neaktivní osoba

Nejste-li zaměstnanou osobou ani osobou samostatně výdělečně činnou, jste nebo byli jste však pojištěni podle právních předpisů určitého členského státu (jste tzv. „ekonomicky neaktivní osobou“), vztahují se na vás rovněž předpisy EU o sociálním zabezpečení (viz oddíl 5.1 písm. D).

V některých případech můžete mimoto požívat ochrany jako rodinný příslušník zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné nebo důchodce.

6.7 Státní příslušník třetí země

Jako státní příslušník třetí země (tj. státní příslušník země, která není uvedena na seznamu v kapitole 4), můžete využívat předpisy o koordinaci v situacích, které se týkají více členských států. Do oblasti působnosti těchto předpisů budou spadat rovněž vaši rodinní příslušníci a pozůstalí. V případě Rakouska a Německa platí zvláštní předpisy o rodinných dávkách.

Na státní příslušníky třetích zemí se však dosud nevztahují předpisy o „modernizované koordinaci“. I po vstupu nových pravidel v platnost (1. květen 2010) proto nadále podléhají starým pravidlům koordinace (nařízení (ES) č. 1408/71 a č. 574/72), dokud Evropská rada nedospěje k dohodě o rozšíření nových nařízení na státní příslušníky třetích zemí.

7. Jak předpisy o koordinaci fungují v praxi?

V oddílech 1 až 6 tohoto průvodce je popsán účel, zásady a obsah předpisů EU o sociálním zabezpečení. Tento oddíl vám poskytne některé obecné informace o tom, jak tyto předpisy fungují v praxi, abyste mohli uplatňovat své nároky.

7.1 Přenositelné dokumenty

Při řešení administrativních případů, které zahrnují přeshraniční prvky, si instituce sociálního zabezpečení musí často vyměňovat informace s institucemi v jiných členských státech. Většina údajů je vyměňována přímo mezi těmito institucemi. V určitých případech mohou být informace, které potřebujete, vydány ve formě dokumentu, jenž pak můžete předložit institucím ostatních členských států. Tyto přenositelné dokumenty, které v současnosti mají podobu papírových formulářů (v budoucnu však mohou být vydávány na jiném nosiči), vám umožňují prokázat při stěhování v rámci Evropy určitý počet nároků. Tyto dokumenty jsou uvedeny v tabulce níže.

Přenositelné dokumenty jsou obvykle vydávány na žádost. Pokud si však před odjezdem zapomenete vyžádat příslušný dokument, nebrání vám to v tom, abyste požádali o dávky: instituce jiného členského státu získá potřebné údaje přímo od příslušné instituce vašeho státu. To však může vést k určitým prodlevám při rozhodování o vaší žádosti.

7.2 Situace týkající se několika členských států

V případech týkajících se systémů sociálního zabezpečení několika členských států (např. vyslaní pracovníci, příhraniční pracovníci) může být obtížné podat ve stanovené lhůtě žádost orgánu, instituci nebo soudu určitého členského státu. To by mohlo vést k částečné nebo úplné ztrátě nároku na dávku podle vnitrostátních předpisů tohoto státu. Aby se těmto nežádoucím důsledkům předešlo, předpisy o koordinaci zajišťují, že vaše žádost bude přípustná, pokud ji ve stejné lhůtě podáte odpovídajícímu orgánu, instituci nebo soudu jiného členského státu (v němž máte například pobyt nebo bydliště). Vaše žádost bude poté neprodleně předána příslušnému státu.

Přenositelné dokumenty

OBLAST SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	DOKUMENT	ČÍSLO	BÝVALÝ FORMULÁŘ E
POUŽITELNÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY	Potvrzení týkající se právních předpisů o sociálním zabezpečení, které se vztahují na držitele	A1	E101 E103
DÁVKY V NEMOCI	Registrace k nemocenskému pojištění	S1	E106 E109 E120 E121
	Nárok na plánované léčení	S2	E112
	Lékařské ošetření bývalého přeshraničního pracovníka v zemi, v níž pracoval dříve	S3	-
	Nárok na zdravotní péči v rámci pojištění pro případ pracovního úrazu a nemoci z povolání	DA1	E123
DŮCHODY	Souhrnný přehled rozhodnutí o důchodech, která přijaly instituce v členských státech, v nichž dotyčné osobě vznikly nároky na důchod	P1	E205 E207 E211
DÁVKY V NEZAMĚSTNANOSTI	Doby, jež je nutno vzít v úvahu pro přiznání dávek v nezaměstnanosti	U1	E301
	Zachování nároku na dávky v nezaměstnanosti	U2	E303
	Okolnosti, které pravděpodobně ovlivní nárok na dávky v nezaměstnanosti	U3	-

Pokud jste byli zaměstnáni nebo samostatně výdělečně činní v několika členských státech, může být pro vás obtížné určit stát, kterému byste měli předložit žádost o přiznání invalidního nebo starobního důchodu. Žádost můžete zpravidla předložit instituci členského státu, v němž máte bydliště, pokud jste byli v tomto státě

pojištění. Instituce státu bydliště předá žádost příslušné instituci a datum, k němuž byla žádost původně podána, se bude považovat za datum předložení žádosti správné instituci. Toto řešení je ve vašem zájmu, protože je zpravidla snazší a jednodušší podat žádost ve státě bydliště.

Žádost o dávky v invaliditě je možno podat rovněž ve státě, v němž došlo k invaliditě, zatímco žádost o starobní důchod je možné podat rovněž instituci ve státě, v němž jste byli pojištěni naposledy, jestliže jste nebyli pojištěni ve státě bydliště.

UPOZORNĚNÍ

Účelem výše uvedených dokumentů a postupů je usnadnit přeshraniční vztahy institucí sociálního zabezpečení několika členských států. Mohou vám pomoci získat dávky v přiměřené době a dodržet lhůty pro předkládání žádostí.

Upozorňujeme však, že lhůty a jiné náležitosti, které je nutno při podávání žádostí o dávky dodržet, závisí na ustanoveních vnitrostátních právních předpisů, a budou se proto mezi jednotlivými členskými státy lišit.

Příslušná instituce vás může rovněž požádat, abyste poskytli informace, dokumenty nebo podpůrné doklady potřebné pro zjištění vašich nároků a povinností. Proto raději vždy včas požádejte příslušné vnitrostátní instituce o podrobné informace o tom, co musíte pro získání dávek udělat.

7.3 Cizí země – cizí jazyky: to nemusí být problém!

Kdykoli pracujete, bydlíte nebo krátkodobě pobýváte v cizí zemi, mohou představovat problém cizí jazyky, zejména co se týká obtížných výrazů z oblasti sociálního zabezpečení. Neznalost cizích jazyků může snadno vést k nedorozumění a může být překážkou při předkládání žádosti o dávky, při dodržování lhůt a při podávání odvolání.

Žádosti a dokumenty, které předkládáte institucím nebo soudům jiného členského státu, nesmí být odmítnuty z toho důvodu, že nejsou sepsány v úředním jazyce tohoto státu. Jinými slovy, žádosti, dopisy a potvrzení můžete předložit ve svém mateřském jazyce (pokud patří k úředním jazykům EU), považujete-li to za

nutné nebo vhodné. To může samozřejmě oddálit rozhodnutí o vaší konkrétní žádosti, v mnoha případech vám to však pomůže vyjádřit se jasně a vyhnout se nedorozuměním.

7.4 Instituce sociálního zabezpečení členských států: jeden z vašich kontaktních bodů v případě problémů

Jestliže se setkáte s cizími právními a správními předpisy v oblasti sociálního zabezpečení, se složitými dokumenty a neznámými výrazy, požádejte příslušnou instituci v místě, kde pracujete, žijete nebo pobýváte, aby vám pomohla a poskytla příslušné informace. Tyto instituce jsou zpravidla připraveny a ochotny poradit i ve složitých případech.

Někdy může být vhodné konzultovat zvláštní styčný orgán, který má konkrétní zkušenosti při vyřizování přeshraničních záležitostí týkajících se sociálního zabezpečení.

Máte-li jakékoli pochybnosti, zda vám vnitrostátní instituce poskytla správné informace v souladu s předpisy o koordinaci, měli byste se nejprve obrátit na dotyčnou instituci, aby mohla tyto informace překontrolovat. To se týká rovněž oficiálních rozhodnutí o nároku na dávky. Nezapomeňte však na lhůty pro podání oficiálního odvolání.

UPOZORNĚNÍ

Adresy příslušných institucí zabývajících se koordinací sociálního zabezpečení ve všech členských státech jsou k dispozici na internetových stránkách http://ec.europa.eu/employment_social/social-security-directory/welcome.seam?langId=cs.

7.5 Pravidla EU mají přednost

Předpisy EU o koordinaci sociálního zabezpečení patří k nejlépe uznávaným pravidlům v Unii. Jako nařízení mají všeobecnou právní moc a jsou přímo použitelné ve

všech členských státech. Jinými slovy, jsou závazná pro všechny a musí být dodržována vnitrostátními orgány a správami, institucemi sociálního zabezpečení a soudy.

I v případech, kdy jsou ustanovení vnitrostátního práva v rozporu s pravidly EU, mají přednost pravidla EU.

PŘÍKLAD

Podle znění zákonů některých členských států je nárok na určité dávky nadále podmíněn státní příslušností dotčeného státu. Od této podmínky je upuštěno na základě „příмого účinku“ předpisů EU v oblasti sociálního zabezpečení na všechny osoby, na něž se tyto předpisy vztahují.

Navzdory tomu se někdy objeví problémy kvůli omezujícímu výkladu nařízení o koordinaci, kvůli jejich nesprávnému uplatňování nebo kvůli tomu, že se usuzuje, že určitá dávka nespadá do jejich oblasti působnosti. V takovýchto případech se nemusíte obávat. Můžete se příslušných předpisů EU přímo dovolávat u všech příslušných orgánů a soudů, pokud jsou tyto předpisy použitelné ve vašem případě.

7.6 Máte plné právo obrátit se na soud

Může existovat mnoho důvodů pro to, abyste podali žalobu u soudu:

- ➔ Neznalost příslušných ustanovení vnitrostátních právních předpisů nebo právních předpisů EU a příslušných rozsudků vnitrostátních soudů i Soudního dvora Evropské unie ze strany místních institucí. I pro odborníky je prakticky nemožné znát veškeré podrobnosti těchto právních předpisů a vždy je správně uplatňovat.
- ➔ Příliš úzký nebo příliš široký výklad stávajících předpisů ze strany dotčené instituce. Tyto předpisy nejsou vždy dostatečně jasné, a proto je v mnoha případech musí vykládat osoba, která je pověřena jejich prováděním.
- ➔ Mezery v právních textech a nepředvídané situace, které mohou vyžadovat soudní rozhodnutí.

V těchto a podobných situacích máte právo využít možnosti odvolání podle vnitrostátních právních předpisů, jestliže se domníváte, že určité rozhodnutí je zcela či částečně nesprávné.

UPOZORNĚNÍ

Je-li vyplácení vašeho důchodu nebo jiných dávek pozastaveno bez náležitého odůvodnění, nespokojte se s vysvětlením po telefonu, i když ho podává příslušná instituce. Vyžadujte vždy písemné rozhodnutí, abyste případně mohli podat odvolání.

Soudní řízení se v jednotlivých členských státech liší. Podmínkou pro podání žaloby u soudu je obvykle to, že byly vyčerpány všechny možnosti odvolání u institucí sociálního zabezpečení. Pokud tomu tak není, můžete ztratit právo obrátit se na soud. Totéž platí, budete-li čekat příliš dlouho po vydání konečného rozhodnutí instituce, která je příslušná pro vyřízení vašeho odvolání.

Vzhledem ke složitosti těchto záležitostí i skutečnosti, že najmout si právníka, aby hájil vaše zájmy v soudním sporu, může být velice nákladné bez ohledu na to, zda bude vaše odvolání úspěšné, či nikoli, doporučujeme, abyste se nejprve obrátili na právní poradce, kteří se specializují na tuto oblast. Tito odborníci vám mohou mimo jiné přesně říci, co máte dělat, a posoudit vaše vyhlídky na úspěch.

7.7 Soudní dvůr Evropské unie

Jelikož předpisy o koordinaci sociálního zabezpečení byly přijaty před více než 50 lety, vynesl Soudní dvůr Evropské unie více než 600 rozsudků týkajících se jejich výkladu. Většina z nich byla vynesena ve prospěch migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků.

Tento údaj jednoznačně dokládá význam Soudního dvora pro ochranu evropských občanů. Jeho úloha je zásadní v případech, vzniknou-li pochybnosti ohledně oblasti působnosti předpisů EU, jejich použití v jednotlivých případech a jejich výkladu s ohledem na vnitrostátní právo.

Lze tedy bez přehánění říci, že bez judikatury Soudního dvora by byla ochrana, kterou zajišťují předpisy EU v oblasti koordinace sociálního zabezpečení, méně účinná, méně ucelená a méně uspokojivá. Soudní dvůr je právní zárukou pro evropské občany, kteří uplatňují své právo na pohyb a pobyt v rámci Evropy.

Vzhledem k této jeho úloze byste měli vědět, jak postupovat, aby se Soudní dvůr ujal rozhodování o vašem případě.

- ➔ Soudní dvůr nerozhoduje přímo o jednotlivých případech v oblasti sociálního zabezpečení. Jeho rozsudky se omezují na výklad příslušných předpisů EU ve světle konkrétního případu. Tento výklad je však pro všechny zúčastněné strany (vnitrostátní soudy, instituce sociálního zabezpečení, jednotlivce) závazný, a je proto zásadní pro konečné rozhodnutí ve vašem případě.
- ➔ Z toho plyne, že nemůžete svůj případ předložit přímo Soudnímu dvoru. Nejprve se musíte obrátit na vnitrostátní soudy, není však nutné vyčerpat všechny zákonné postupy a odvolání dostupné podle vnitrostátního práva.
- ➔ V případě pochybností se může vnitrostátní soud, který váš případ projednává, dotázat Soudního dvora, jak je třeba vykládat konkrétní ustanovení předpisů EU o sociálním zabezpečení, pokud rozhodnutí ve vašem případě závisí na výkladu. Jedná se o tzv. „žádost o rozhodnutí o předběžné otázce“. O toto rozhodnutí o předběžné otázce může požádat každý dotčený vnitrostátní soud, včetně soudů prvního stupně. Není-li možné podat proti rozhodnutí vnitrostátního soudu další odvolání, je nutné, aby dotčený soud požádal o rozhodnutí o předběžné otázce. Vždy můžete navrhnout, aby soudce ve vašem případě konzultoval Soudní dvůr.
- ➔ Existuje rovněž možnost, aby se na Soudní dvůr obrátila Evropská komise, pokud se domnívá, že ustanovení vnitrostátních právních a správních předpisů nejsou v souladu s pravidly EU (tzv. „řízení pro nesplnění povinností“). Toto řízení může být zahájeno, aniž by bylo nutné vyčerpat všechny možnosti vnitrostátních opravných prostředků a odvolání, a nemusí existovat ani konkrétní individuální případ. Řízení je však velmi zdouhavé a z více než 600 rozsudků Soudního dvora je jen několik výsledkem řízení pro nesplnění povinností. Více než 90 % rozsudků bylo vyneseno na základě žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, které podaly vnitrostátní soudy.

Ve většině případů nebude třeba předložit určitý případ Soudnímu dvoru, jelikož stávající judikatura je dostatečně jasná, aby bylo možno ve vašem případě vydat rozhodnutí. Je proto důležité, aby advokáti, právní poradci a vnitrostátní soudy dokonale znali tuto judikaturu.

8. Další dotazy?

Cílem tohoto průvodce je poskytnout obecnou představu o tom, jak jsou evropské občany, kteří uplatňují své právo na volný pohyb, chráněni předpisy EU v oblasti koordinace sociálního zabezpečení. Tyto informace vám mohou pomoci určit, zda se tyto předpisy vztahují na váš případ a jaká by mohla být vaše práva a povinnosti.

Jak již bylo zmíněno, není možné vydat jednoznačná doporučení ke konkrétním případům. I po přečtení tohoto průvodce můžete mít proto řadu otázek. V takovém případě vám doporučujeme, abyste se obrátili na příslušné instituce a orgány na místní, regionální nebo vnitrostátní úrovni: jelikož právo EU vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení pouze koordinuje, bude posouzení vaší situace záviset vždy na vnitrostátních právních předpisech, které se vztahují na váš případ. Vnitrostátní orgány proto mohou často lépe poskytnout rady a informace, jelikož jsou obeznámeny jak s pravidly EU, tak i se souborem vnitrostátních právních předpisů.

Pokud nejste přesto spokojeni s výsledky svého zjišťování, EU poskytuje řadu informací a nástrojů k řešení problémů.

- ➔ Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Evropské komise spravuje internetové stránky věnované pravidlům EU v oblasti sociálního zabezpečení (<http://ec.europa.eu/social-security-coordination>).

Kromě informací o nárocích na sociální zabezpečení v situacích, které se týkají více než jednoho členského státu, obsahují tyto internetové stránky mnoho často kladených dotazů, přístup ke znění právních předpisů a k řadě souvisejících vysvětlivek.

- ➔ Občanský rozcestník je poradenská služba poskytovaná bezplatně všem občanům členských států EU a EHP (Norska, Islandu a Lichtenštejnska), která je k dispozici na internetu (<http://ec.europa.eu/citizensrights/>). Občanský rozcestník umožňuje, abyste uplatňovali a využívali svá práva a možnosti na jednotném trhu tím, že v reakci na jednotlivé dotazy týkající se volného pohybu a práv občanů v EU a EHP poskytuje praktické odpovědi podle konkrétní situace.

Vydává rovněž doporučení ohledně kroků, které mohou občany podniknout k odstranění problémů, s nimiž se mohou setkat při uplatňování svých práv, a „nasměruje“ je na subjekt (oficiální nebo nezávislý, na úrovni EU, na vnitrostátní nebo místní úrovni), který jim může dále pomoci.

- ➔ Služba Europe Direct poskytuje informace o všech záležitostech souvisejících s EU a rovněž tazatele nasměruje na jiné zdroje informací nebo doporučení na evropské, vnitrostátní, regionální a místní úrovni, včetně Občanského rozcestníku (<http://ec.europa.eu/europedirect/>).
- ➔ Solvit je síť, kterou zřídila Evropská komise a členské státy (včetně Norska, Lichtenštejnska a Islandu) za účelem řešení problémů mezi vnitrostátními správami, které jednotlivým občanům a podnikům vznikají v důsledku nesprávného uplatňování pravidel vnitřního trhu. Síť pomáhá nalézt mimosoudní (neformální) řešení stížností týkajících se nesprávného uplatňování právních předpisů o vnitřním trhu ze strany orgánů veřejné správy (<http://ec.europa.eu/solvit/>).
- ➔ Pokud se domníváte, že vnitrostátní právní předpisy konkrétního členského státu nebo správní postupy používané institucemi tohoto státu jsou v rozporu s předpisy EU v oblasti koordinace sociálního zabezpečení, můžete zaslat stížnost Evropské komisi. Pokud dotýčný členský stát nedodrží právní předpisy EU, je Komise zmocněna (žaloba na nesplnění povinnosti) ukončit porušování právních předpisů a v případě potřeby může danou věc postoupit Soudnímu dvoru Evropské unie.

Užitečné internetové odkazy

Informace o koordinaci sociálního zabezpečení v Evropě:

<http://ec.europa.eu/social-security-coordination>

<http://ec.europa.eu/social-security-directory>

<http://ehic.europa.eu>

<http://www.tress-network.org>

Informace o volném pohybu pracovníků:

<http://ec.europa.eu/free-movement-of-workers>

Informace o vnitrostátních systémech sociálního zabezpečení:

<http://ec.europa.eu/missoc>

Nástroje k řešení problémů:

<http://ec.europa.eu/citizensrights>

<http://ec.europa.eu/europedirect>

<http://ec.europa.eu/solvit>

Evropská komise

Předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení – Jaká máte práva, jestliže se pohybujete v rámci Evropské unie

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie

2010 – 61 s. – 14,8 × 21 cm

ISBN 978-92-79-14192-8

doi:10.2767/81085

Tento průvodce představuje aktualizaci publikace *Předpisy Společenství v oblasti sociálního zabezpečení* (KE-64-04-022-CS-C, ISBN 92-79-00000-4). Poskytuje aktuální informace, aby mobilní Evropané znali své nároky na sociální zabezpečení, pokud se pohybují mezi členskými státy EU. Průvodce se podrobně zabývá koordinovanými předpisy EU v oblasti sociálního zabezpečení a vysvětluje, jaká práva máte jako pracovník, turista, student, nezaměstnaná osoba či jiná ekonomicky neaktivní osoba, důchodce nebo státní příslušník třetí země.

Tato publikace je k dispozici v tištěné podobě ve všech úředních jazycích EU.

Jak získat publikace EU

Bezplatné publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- v zastoupeních a delegacích Evropské unie. Jejich kontaktní údaje naleznete na adrese <http://ec.europa.eu> nebo si je můžete vyžádat faxem na čísle +352 2929-42758.

Placené publikace:

- prostřednictvím stránek EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Předplatné (např. roční řady *Úředního věstníku Evropské unie*, sbírky rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie):

- u některého z prodejců Úřadu pro publikace Evropské unie (http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm).

2010
Evropský rok
boje proti
chudobě
a sociálnímu vyloučení

www.2010againstopoverty.eu

Zajímají vás **publikace** Generálního ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti Evropské komise?

Můžete si je objednat nebo získat on-line odběr zdarma na adrese
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Budeme také rádi, když se přihlásíte k odběru *elektronického zpravodaje* Sociální Evropa, který je k dispozici zdarma na adrese
<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/social europe

Úřad pro publikace

ISBN 978-92-79-14192-8

9 789279 141928